

СУБОТИЦА
SZABADKA
SUBOTICA
SUBOTICA
2024

11. КОНФЕРЕНЦИЈА „ИКТ У ОБРАЗОВАЊУ”

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

11. IKT AZ OKTATÁSBAN KONFERENCIA

КОМПЕТENCIÁK

11. KONFERENCIJA „IKT U OBRAZOVANJU”

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

11TH ICT IN EDUCATION CONFERENCE

COMPETENCES

11. Конференција „ИКТ у образовању”

Компетенције
Зборник радова

Датум одржавања: 7–8. новембар 2024.

Место: Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет на мађарском наставном језику,
Суботица, ул. Штросмајерова 11., Република Србија

11. IKT az Oktatásban Konferencia

Kompetenciák
Tanulmánygyűjtemény

A konferencia időpontja: 2024. november 7–8.

Helyszíne: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,
Szabadka, Strossmayer utca 11., Szerb Köztársaság

11. Konferencija „ИКТ u obrazovanju”

Kompetencije
Zbornik radova

Datum održavanja: 7–8. studeni 2024.

Mjesto: Sveučilište u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku,
Subotica, ul. Strossmayerova 11., Republika Srbija

11th ICT in Education Conference

Competences
Papers of Studies

Date: November 7–8, 2024

Address: University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty,
Subotica, 11 Štrosmajerova str., Republic of Serbia

Издавач

Универзитет у Новом Саду
Учитељски факултет на мађарском наставном језику
Суботица

Kiadó

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

Nakladnik

Sveučilište u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku
Subotica

Publisher

University of Novi Sad
Hungarian Language Teacher Training Faculty
Subotica

Одговорни уредник / Felelős szerkesztő /

Odgovorni urednik / Editor-in-chief

Valéria Pintér Krekić

Уредници / Szerkesztők / Urednici / Editors

Cintia Juhász Kovács

Zsolt Námesztovszki

Технички уредник / Tördelőszerkesztő /

Tehnički urednik / Layout editor

Attila Vinkó

Zsolt Vinkler

+381 (24) 624 444

magister.uns.ac.rs/conf

ict.conf@magister.uns.ac.rs

ISBN 978-86-81960-33-2

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica

2024

САДРЖАЈ
TARTALOM
SADRŽAJ
CONTENTS

Tünde Lengyelne Molnár, Lajos Toldi	11
The Impact of Artificial Intelligence on the Education System	
Czeglédi László	20
Digitális könyvtárpedagógia, kritikus gondolkodás és az MI	
Gógh Előd, Kóvári Attila	27
Digitális támogatás és hozzáférhetőség a középfokú oktatásban	
Valentina Krstanović, Anita Tot	36
Društvene mreže u svakodnevnom životu djece i adolescenata	
Péter Antal	44
Education and Digitalization: Competences and Realities in Hungarian Public Education	
Györe Géza, Kubinger-Pillmann Judit, Bognár Amália	51
Eltérések és azonosságok a 3-4. és 5-6. osztályos digitális kultúra tankönyvekben	
Szabóné Balogh Ágota	61
The Future of Education – the Role of Artificial Intelligence	
Csilla Prantner	70
Innovative Approach to Creating Digital Learning Environments: Online Learning Monitored With Eye-Tracking	
Andreja Zubac, Irella Bogut, Krešimir Vidačić	78
Mikroučenje kroz aktivnosti održivoga razvoja u odgojno-obrazovnim ustanovama	
Zoltán Csernai	90
Supporting the Development of the Teaching Profession With Artificial Intelligence Tools	
Réka Racsko	100
Trends in Digital Education in the Light of Technology Adoption Models	
Автори / Szerzők / Autori / Authors	109

DRUŠTVENE MREŽE U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU DJECE I ADOLESCENATA

VALENTINA KRSTANOVIĆ¹, ANITA TOT²

¹ Kinderhaus St. Martin, Vilshofen an der Donau, Savezna Republika Njemačka

² Dječji vrtić Osijek, Osijek, Republika Hrvatska
valentina.krstanovic1@gmail.com, aniitatot@gmail.com

Sažetak

Razvojem tehnologije, društvene mreže postale su neizostavni dio svakodnevnog života ljudi diljem svijeta, obuhvaćajući sve dobne skupine, uključujući djecu i adolescente. Danas su one ključni element suvremenog društvenog i poslovnog okruženja, kao i važan alat za komunikaciju. S obzirom na to da tehnologija igra vitalnu ulogu u obrazovanju i odgoju, informatička pismenost, koja uključuje računalnu pismenost i dizajn, postala je ključna vještina u modernom svijetu. Društvene mreže ne samo da su pojednostavile i ubrzale komunikaciju, već su postale i značajan alat za oglašavanje, omogućujući tvrtkama i pojedincima da dosegnu široku publiku na jednostavan i ekonomičan način. Osim toga, ove platforme predstavljaju jedno od omiljenih sredstava za provođenje slobodnog vremena, nudeći korisnicima raznolike oblike zabave i odmora.

U radu se analizira razvoj društvenih mreža, s posebnim naglaskom na njihovu rastuću popularnost među mladima, te se istražuje uloga roditelja u nadzoru i edukaciji djece o njihovom korištenju. Analiziraju se faktori koji doprinose popularnosti društvenih mreža među mladima te se naglašava važnost roditeljskog nadzora i edukacije kako bi se osigurala sigurnost i pozitivno iskustvo za mlade korisnike. Ističe se i potreba za uravnoteženim pristupom između slobode korištenja i zaštite djece na mreži.

Uz brojne prednosti, društvene mreže također nose sa sobom i određene negativne aspekte: nedostatak stvarnog kontakta s vršnjacima, gubitak privatnosti i smanjenje sigurnosti samo su neki od izazova povezanih s pretjeranom uporabom ovih platformi. Cilj ovog rada je, kroz pregled dosadašnjih istraživanja, prikazati kako pozitivne, tako i negativne utjecaje društvenih mreža na svakodnevni život djece i adolescenata.

Ključne riječi: *djeca, adolescenti, društvene mreže, pozitivan i negativan utjecaj, digitalna tehnologija*

1. Uvod

Posljednjih godina, djeca i adolescenti sve su više predmet istraživanja zbog emocionalnih i psihosocijalnih promjena koje doživljavaju. Adolescencija se smatra intenzivnim periodom života u kojem se oblikuju socijalni identiteti. U današnje vrijeme djeca i adolescenti odrastaju u digitalnom dobu u kojemu su informacije lako dostupne, a društvene mreže igraju ključnu ulogu u njihovom svakodnevnom životu.

Razvoj društvenih mreža omogućio je povezivanje i komunikaciju s prijateljima, ali i osobama diljem svijeta. Društvenu mrežu možemo definirati kao web-uslugu koja omogućava pojedincu da kreira (polu)javni profil unutar određenog sustava, povezuje se s drugim korisnicima putem liste kontakata te pregledava i uspoređuje te kontakte s popisima drugih korisnika unutar iste mreže (Kopčić, 2011 prema Boyd i Ellison, 2007). Korisnici imaju brz pristup raznim informacijama te mogu koristiti društvene mreže u različite svrhe poput igranja igrica, organiziranja događaja i sl.

Mogućnost brze pretrage informacija dovodi do promjena u stavovima i ponašanju novih generacija. Iako društvene mreže omogućuju mladima izražavanje kreativnosti, stvaranje zajednica i sudjelovanje u globalnim razgovorima, one također donose i poteškoće poput preopterećenosti informacijama i negativnog utjecaja na mentalno zdravlje. Osim zdravstvenih poteškoća, uporaba društvenih mreža donosi iz opasnosti poput gubitka privatnosti, otkrivanja i krađe osobnih informacija, izloženost neprimjerenom sadržaju i nasilju putem Interneta. Sve veći porast negativnog utjecaja na razvoj djece i mladih prerastao je u problematiku svjetskih razmjera koju treba ozbiljno shvatiti i pokušati minimalizirati.

2. Povijesni razvoj društvenih mreža i njihova popularnost među djecom i mladima

Razvoj društvenih mreža započeo je krajem 1990-ih s prvim platformama poput „SixDegrees“ (1997.), koja je omogućavala korisnicima stvaranje profila i povezivanje s prijateljima (Krtalić, 2014). Sljedeći važan korak u evoluciji društvenih mreža bio je „Friendster“ (2002.), koji je dodatno poboljšao mogućnosti online interakcije među korisnicima. „Friendster“ je konkurirao stranicama za pronalaženje partnera s idejom da su prijatelji prijatelja bolji potencijalni partneri od nepoznatih ljudi. U početku je privukao specifične zajednice, uključujući blogere i sudionike festivala „Burning Man“, te je narastao do 300 tisuća korisnika bez službenog reklamiranja (Kopčić, 2011 prema Boyd, Ellison, 2007). Iako je brzo rastao, suočio se s tehničkim problemima i izazovima u balansiranju osobnih i profesionalnih veza, što je dovelo do nelagode među korisnicima. Ograničenja u pregledu profila i pojava lažnih profila dodatno su narušili povjerenje, što je rezultiralo padom popularnosti „Friendstera“, a su korisnici prešli na alternativne mreže (Kopčić, 2011).

Tek s pojavom MySpacea (2003.) i Facebooka (2004.) društvene mreže su postale globalnopolularne, omogućavajući korisnicima stvaranje detaljnih profila, dijeljenje sadržaja i komunikaciju. Facebook je revolucionirao način na koji se ljudi povezuju, pružajući platformu za osobne i profesionalne kontakte. Njegova prilagodljivost i široka funkcionalnost učinili su ga dominantnim u prvim godinama rasta društvenih mreža, a istraživanje je pokazalo da ga je do 2021. godine koristilo tri milijarde korisnika (Hall, 2022). Na „Facebooku“ korisnici mogu otvoriti profile, dijeliti osobne informacije, slike i videozapise, te se povezivati s drugima slanjem zahtjeva za prijateljstvo. Također, „Facebook“ je razvio „Messenger“, aplikaciju koja omogućava brzu i izravnu komunikaciju među korisnicima, što je dodatno povećalo njegovu popularnost. Korisnici mogu pratiti slavne osobe, igrati igre, organizirati događaje i formirati grupe, čime se jača zajednica unutar mreže (Tanta, Mihovilović, Sablić, 2014).

Razvoj društvenih mreža obilježen je i pojavom platformi koje su omogućile dijeljenje specifičnih vrsta sadržaja. „YouTube“ (2005.) je omogućio stvaranje i dijeljenje video sadržaja na nov način, gdje korisnici imaju slobodu odabrati i prilagoditi ono što žele gledati. Ova promjena je transformirala medijsku dinamiku, pretvarajući korisnike iz pasivnih konzumenata u aktivne sudionike. U svojim počecima, „YouTube“ se isticao fokusom na dijeljenje video sadržaja, pružajući korisnicima mogućnost stvaranja vlastitih kanala i profila (Langue, 2008). Ovaj koncept je omogućio formiranje zajednica temeljenih na zajedničkim interesima. Iako su neki elementi, poput opcije „prijatelja“ nestali, pretplate ostaju ključno sredstvo za održavanje veze između stvaraoca i gledatelja. Sustav pretplata omogućava korisnicima da prate omiljene kanale bez financijskog troška, čime se dodatno povećava angažman i vidljivost unutar zajednice.

Za razliku od „Youtubea“, „Twitter“ (2006.) i „Instagram“ (2010.) omogućili su brzu komunikaciju kroz kratke tekstove i vizualne sadržaje. „Twitter“ je platforma za mikroblogiranje koja omogućava korisnicima slanje kratkih poruka, poznatih kao „tweetovi“, čija je dužina ograničena na 280 znakova (Britannica, 2022). Kada korisnik objavi „tweet“, on se prosljeđuje sljedbenicima, što olakšava brzu razmjenu informacija. „Twitter“ pruža priliku za stvaranje novih prijateljstava. Adolescenti često prate zanimljive profile, kao što su oni vezani uz meme ili obožavatelje, što dovodi do interakcija. Kada korisnici vide sadržaj koji im se sviđa, mogu ga označiti, dijeliti ili komentirati, što dodatno potiče dinamiku među korisnicima i stvaranje online zajednica.

„Instagram“ je besplatna aplikacija koja omogućava korisnicima snimanje, uređivanje i dijeljenje fotografija. Mnogi adolescenti svakodnevno koriste „Instagram“ za objavljivanje slika, komentiranje, pretraživanje profila poznatih osoba i komunikaciju s prijateljima, ali i strancima. Prilikom objavljivanja fotografija, korisnici često koriste prikladne opise i heštegove, a njihovi pratitelji mogu

„lajkati“ sadržaj ili komentirati (Carceller-Maicas, 2016). Jedna od zanimljivih značajki „Instagrama“ je mogućnost zarađivanja putem platforme. „Instagram“ influenceri promoviraju proizvode određenih brendova i time stječu prihode. Ovi influenceri, koji imaju značajan broj pratitelja, ključni su u oblikovanju novih trendova i utjecaju na to što se smatra popularnim.

U novije vrijeme, aplikacije kao što su „Snapchat“ (2011.) i „TikTok“ (2016.) omogućuju interaktivnije i vizualno dinamičnije iskustvo, privlačeći mlađe generacije. Privlačnost „Snapchat“ aplikacije leži u privremenoj prirodi njenog sadržaja, omogućujući korisnicima slanje fotografija i videa koji su vidljivi samo ograničeno vrijeme, obično između jedne i deset sekundi. Tijekom vremena, aplikacija se razvila i uključila značajke poput „Priča“ koje omogućuju korisnicima da objavljuju sadržaj koji ostaje vidljiv 24 sata, te „Sjećanja“ koja omogućuju spremanje slika za buduće gledanje. (<https://www.businessofapps.com/data/snapchat-statistics/>)

„TikTok“ se ističe kao platforma koja omogućuje kreativno izražavanje kroz kratke video sadržaje, čime se privlači velika pažnja mladih korisnika, posebno onih koji su rođeni između 1997. i 2012. godine (Cervi, 2021). Kao najvažniji elementi, ističe se da „TikTok“ ne potiče samo stvaranje sadržaja, već i omogućava izgradnju zajednica oko zajedničkih interesa, što rezultira formiranjem trendova i izazova koji brzo postaju viralni (Cervi, 2021). Također, „TikTok“ je postao platforma za influencere koji mogu monetizirati svoj sadržaj kroz sponzorstva i partnerske programe, što dodatno doprinosi njegovoj popularnosti među mladima.

U 2012. godini zabilježeno je da su ljudi počeli više koristiti internet putem mobilnih uređaja nego putem računala, što je ukazalo na porast upotrebe alternativnih uređaja kao što su pametni telefoni. Ova promjena u načinu pristupa internetu oslikava trend prelaska korisnika s tradicionalnih računala na mobilne platforme, što je dodatno ubrzalo razvoj digitalne komunikacije i internetskih usluga (Eurostat, 2020). U 2023. godini provedena su neka značajna istraživanja o mladima i društvenim mrežama u Hrvatskoj. Prema istraživanju koje su proveli UNICEF i Mreža mladih Hrvatske, svaka druga mlada osoba provodi više od tri sata dnevno na društvenim mrežama, koje su im glavni izvor informacija (UNICEF, 2022). Danas je postalo uobičajeno da mladi koriste više različitih platformi umjesto da se oslanjaju na jednu jedinu društvenu mrežu (Anderson i Jiang, 2018). Ovaj trend odražava promjenu u načinu na koji se mladi povezuju i komuniciraju, omogućujući im raznovrsnije iskustvo i interakciju.

3. Pozitivan utjecaj društvenih mreža na djecu i mlade

Osim što su društvene mreže zanimljive odraslima, veliki interes za njih pokazuju djeca i mladi jer im omogućuju zabavu i bijeg od stvarnosti. Bulu i sur. (2016) navode kako istraživanja pokazuju da djeca većinu vremena provedenog na Internetu zapravo koriste društvene mreže. S obzirom da je primarna svrha društvenih mreža komuniciranje s drugim osobama, to je potpuno očekivano jer je, prema Kunić i sur. (2017), čovjek po prirodi društveno biće i komunikacija kao takva ga privlači. Veliki je niz prednosti koje društvene mreže pružaju svima, uključujući i djeci. Galant (2020) navodi kako društvene mreže omogućuju održavanje starih i stvaranje novih prijateljstva, dok Kunić i sur. (2017) smatraju kako, uz navedeno, omogućuju i izbore prijatelja, sudjelovanje u humanitarnim akcijama te promoviranje političkih stavova, a sve to, prema Kušiću (2010), pomaže djeci i mladima u izgradnji svog identiteta i započinjanju socijalizacije.

Društvene mreže svima omogućuju brzu komunikaciju i razmjenu informacija. To je posebice korisno učenicima jer se, prema Schurgin O'Keeffe i sur. (2011), mogu okupiti izvan učionice, surađivati i razmjenjivati ideje o zadaći i školskim projektima. Osim toga, razvojem internetskih platformi, djeci i mladima je omogućeno brže, lakše i zabavnije učenje te širenje postojećeg znanja. Kao i odraslima, tako su i njima dostupni različiti obrazovni sadržaji te drugačiji načini obrazovanja u odnosu na tradicionalne. Schurgin O'Keeffe i sur. (2011) navode kako, zahvaljujući društvenim mrežama, djeca imaju priliku unaprijediti jezik, svoje čitalačke sposobnosti i pismenost. Uz poboljšanje materinjeg, omogućeno im je učenje i usavršavanje stranih jezika zahvaljujući dostupnim informacijama i sadržajima na internetskim platformama.

Osim komunikacije s vršnjacima, razmjene informacija i učenja, društvene mreže nude još različitih mogućnosti korištenja. Kunić i sur. (2017) dodaju kako djeca i mladi mogu dijeliti i uređivati fotografije i video zapise, što potiče njihovu inovativnost i kreativnost te, prema Bjelobrku (2020), osnažuje stvaralački potencijal.

Nadalje, Bjelobrku (2020) navodi kako djeca i mladi imaju mogućnost sudjelovanja u diskursima putem društvenih mreža. Diskursi ih uče toleranciji, a time i sudjelovanju u zajednici.

Ipak, prema Galant (2020), najveću prednost za dobrobit cjelokupnog društva, možemo vidjeti u psihoedukaciji i destigmatizaciji psihičkih poremećaja. Osim o psihičkim poremećajima, djeca od rane dobi usvajaju znanja i informacije o različitim poteškoćama i stanjima s kojima ljudi oko njih žive, uče kako ih prihvatiti, ravnopravno uključiti u društvo, pružati im pomoć i sustavno odgovarati na njihove potrebe.

Još jedna prednost društvenih mreža je što poboljšavaju informatičku pismenost djece od najranije dobi. Ružić (2011) smatra kako „digitalna generacija“ posjeduje odličnu informatičku pismenost. S obzirom na neupitnu važnost, utjecaj i sveprisutnost tehnologije u suvremenom svijetu, djeca imaju veliku prednost u razvoju digitalnih kompetencija jer ih stječu od najranije dobi.

4. Utjecaj društvenih mreža na djecu i mlade

Korištenje društvenih mreža donosi veliki niz negativnih posljedica za korisnike. Labaš i Marinčić (2018) navode kako masovni mediji manipuliraju, oblikuju mišljenja i nameću određene dnevne teme, dok Ružić (2011) objašnjava kako teoretičari poput Putnama, Krauta, Leunga i Lee smatraju da je komunikacija putem Interneta površna te da ne će obogatiti ljude u smislu nekog novog znanja jer su takve veze među ljudima prilično slabe, što dodatno potvrđuje činjenica kako ljudi obično na društvenim mrežama imaju veliki broj prijatelja, ali komuniciraju samo s nekima od njih.

U istoj mjeri kao i na odrasle, društvene mreže imaju negativne posljedice i na djecu i mlade. Sokač (2014) navodi kako su osamljivanje, socijalna izoliranost, nemogućnost razgraničenja virtualnog i stvarnog svijeta, smanjena snaga emocije, koncentracije i pamćenja samo neke od negativnih posljedica, a kod djece i mladih dodatno se javlja nezainteresiranost za školu, školske obaveze i postignuća, što nerijetko rezultira duljim ili trajnim napuštanjem daljnjeg školovanja.

Nadalje, negativne strane društvenih mreža često utječu na psihološko stanje djece, a posebice adolescenata. Galant (2020) navodi kako društvene mreže mogu poticati razvoj neugodnih osjećaja poput zavisti, nezadovoljstva i smanjenja samopoštovanja jer se korisnici uspoređuju s drugim korisnicima i njihovim načinom života. Često su takvi prikazi drugačiji od stvarnosti pa čak i lažni, ali i dalje djeci, pa čak i odraslima, izazivaju osjećaj manje vrijednosti.

Istraživanja pokazuju kako postoji pozitivna povezanost korištenja društvenih mreža i depresije, psihičke bolesti koja spada u poremećaje raspoloženja te narušava cjelokupnu kvalitetu života, a velika količina vremena provedenog na društvenim mrežama povezana je kliničkim simptomima depresije (Galant, 2020 prema Pantić, 2014; Trifiro, 2018). Depresija nema dobnu granicu i može se pojaviti kod djece svih uzrasta.

Ovisnost o uporabi Interneta i društvenih mreža može imati utjecaj i na fizičko zdravlje. Carević u sur. (2014) navode kako su fizički simptomi zajednički većini korisnika bol i ukočenost u rukama i zglobovima, suhe i napete oči, nedostatak sna, glavobolja, bol u vratu i leđima, pogoršanje fizičkog izgleda, pretjerano mršavljenje ili debljanje te loša koordinacija pokreta.

Ono što u najvećoj mjeri utječe na djecu i mlade je promoviranje nasilja putem društvenih mreža. Virtualno nasilje (eng. Cyber-bullying) često se odvija putem društvenih mreža, a podrazumijeva zlostavljanje, uznemiravanje, ponižavanje druge osobe te širenje lažnih informacija i optužbi putem Interneta. S obzirom da društvene mreže omogućuju brzo širenje informacija, u današnje je vrijeme takva vrsta nasilja poprimila oblik epidemije (Ružić, 2011). Sve veći razvoj društvenih mreža dovodi do novih i bržih mogućnosti širenja nasilja.

Uporabom društvenih mreža smanjuje se privatnost odraslih i djece. Sokač (2014) tvrdi kako je narušena zaštita privatnosti, posebice zbog korisnika koji često impulzivno iznose činjenice i događaje putem društvenih mreža, dok Bjelobrč (2020) smatra kako su ti korisnici najčešće djeca jer imaju slabije razvijene vještine donošenja odluka u odnosu na odrasle, što ih čini populacijom koja je u današnje vrijeme najviše izložena riziku, prijevarama, zlostavljanju i neprimjerenim sadržajima.

Također, uporabom društvenih mreža djeci je pružena mogućnost komunikacije s nepoznatim osobama, što je posebno opasno jer nikada ne mogu biti sigurni tko se nalazi iza korisničkog imena i prezimena. Istraživanje koje je 2018. godine proveo Kušić, a čiji je uzorak činilo 92 učenika od 5. do 8. razreda, pokazalo je kako čak 28 % ispitanih učenika prihvaća nepoznate osobe kao prijatelje na društvenoj mreži „Facebook“, a 15.9 % njih bi dogovorilo susret uživo s nepoznatom osobom (Tablica 1).

Tablica 1: Odnos učenika prema nepoznatim osobama na Facebooku (Kušić, 2010)

Uspostavljanje veze s nepoznatim osobama	Ispitanici				Ukupno
	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	
Prihvatanje nepoznate osobe kao prijatelje na svoj profil	2	2	13	6	23 (28 %)
Dogovorio/la bih susret uživo sa nepoznatom osobom koju sam prihvatio/la kao prijatelja	1	2	5	5	13 (15.9 %)

Ono na što treba posebno obratiti pažnju je izloženost djece pornografiji te opasnosti od pedofilije, čije se mogućnosti povećavaju upravo zbog narušene zaštite privatnosti, njihovih slabo razvijenih vještina donošenja odluke i nedovoljne educiranosti o opasnostima društvenih mreža.

5. Roditeljska uloga u nadzoru i edukaciji djece o društvenim mrežama

Kada je riječ o zaštiti djece od negativnog utjecaja društvenih mreža, roditelji imaju veliku ulogu. Većina roditelja smatra da njihova djeca provode previše vremena za računalom, i, umjesto njih i učitelja, djecu sve više odgaja utjecaj koji dolazi s različitih društvenih mreža (Kunić i sur., 2017).

Prvo hrvatsko istraživanje o digitalnim navikama i sigurnosti djece na internetu provedeno je u studenom 2017. Istraživanje je provedeno u sklopu međunarodnog projekta „EU Kids Online“, a rezultati istraživanja o djeci i tinejdžerima na internetu otkrivaju zabrinjavajuće trendove:

1. Gotovo četvrtina djece posjećuje stranice s govorom mržnje, nasilnim slikama i promicanjem mršavosti. Također, 23 % djece posjećuje stranice o samoubojstvu i samoozljeđivanju.
2. Samo 1,7 % djece imalo je negativno iskustvo s korištenjem osobnih podataka, a 5 % djece (15-17 godina) doživjelo je krađu identiteta.
3. 10,9 % djece je doživjelo da su roditelji objavili informacije o njima bez pristanka, a 8,7 % ih je tražilo brisanje tih sadržaja. Učitelji su bez dozvole objavili informacije za 7 % djece.
4. Polovica djece koja su imala uznemirujuća iskustva na internetu nije tražila pomoć roditelja. Samo petina često razgovara s roditeljima o problemima na internetu.
5. 27,3 % djece ponekad ignorira savjete roditelja o korištenju interneta, dok 5 % to često čini. Djeca koja su doživjela nasilje online češće ignoriraju roditeljske savjete (Ciboci i sur., 2020).

Rezultati istraživanja jasno pokazuju da internet može biti prostor izloženosti štetnim informacijama, koje djeca, pogotovo tinejdžeri, ne znaju uvijek pravilno interpretirati ili se s njima nositi. Mediji jesu dio našeg svakodnevnog života, ali nose rizike manipulacije i nasilja, što može utjecati na ponašanje i percepciju djece (Kanižaj, Ciboci, 2011).

U velikom broju slučajeva, roditelji također negativno utječu na zaštitu djece kada je u pitanju korištenje društvenih mreža. Svako neprimjereno izlaganje djeteta medijima može doprinijeti njegovoj sekundarnoj viktimizaciji, a poseban je naglasak na odgovornosti roditelja koji nerijetko sami iniciraju objave na društvenim mrežama o vlastitoj djeci (Grmuša i sur, 2018 prema Jelavić, 2009). Objavljivanje bilo kakvog sadržaja o djeci narušava njihovu privatnost i sigurnost. Otkrivanje identiteta djeteta može se odvijati na izravan i posredan način – od objave fotografija pa do otkrivanja osobnih podataka djeteta, što je rezultat nepromišljenog i neodgovornog ponašanja, ali i nedovoljnog znanja o posljedicama objavljivanja (Grmuša i sur, 2018 prema Gabelica Šupljika, 2009).

Ispitivanje koje su 2018. godine proveli Grmuša i suradnici s uzorkom od 160 roditelja pokazalo je kako 24 % ispitanika na društvenoj mreži „Facebook“ objavljuje obiteljske fotografije koje uključuju djecu (Tablica 2), a 80 % njih ne traži dopuštenje svoje djece za objavljivanje njihovih fotografija.

Tablica 2: Najčešće objavljivani sadržaji na Facebook profilu, N = 160 (Grmuša i sur, 2018)

Osobne fotografije		Obiteljske fotografije (suprug/a, partner/ica, djeca, roditelji)		Video zapisi		Zanimljivi ili humoristični sadržaji		Razne tuđe objave (tuđe prosljedene fotografije ili postovi, lančane objave, molbe, žalbe, video zapisi)	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
30	19	39	24	14	9	87	54	35	22

Kada je riječ o objavljivanju fotografija, isto istraživanje je pokazalo kako 73 % roditelja prikazuje dijete u punom profilu otkrivajući njihov identitet u potpunosti, a samo 4 % roditelja objavljuje fotografije na kojima se djetetu ne vidi lice kako bi zaštitili njihov identitet (Tablica 3).

Tablica 3: Najčešće objavljivani sadržaji na Facebooku, N = 94 (Grmuša i sur, 2018)

Fotografija uvijek prikazuje dijete/djecu s lica (identitet skriven)		Fotografija prikazuje dijete/djecu u poluprofilu (identitet djelomično otkriven)		Fotografija prikazuje dijete/djecu u punom profilu (identitet javan)		Fotografija prikazuje djetetove osobne predmete		Ostalo	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
4	4	18	19	69	73	2	2	1	1

Grmuša i sur. (2018) također navode kako roditelji imaju teorijska znanja o zaštiti u komunikaciji na društvenoj mreži, ali u praksi to ne primjenjuju, što potvrđuju rezultati njihovog istraživanja u kojima je 58 % roditelja izjavilo je kako u potpunosti ne prate aktivnosti svoje djece na društvenoj mreži „Facebook“.

Bez nadzora aktivnosti djece i mladih na društvenim mrežama, roditelji ne mogu zaštititi djecu od negativnog utjecaja, niti imati potpuni utjecaj na njihov odgoj. Roditeljski nadzor i razumijevanje digitalnog okruženja u kojem njihova djeca borave predstavljaju ključne aspekte u odgoju i obrazovanju. Istraživanja također pokazuju da postoji značajna razlika u razini nadzora između mlađe i starije djece. Mlađa djeca obično imaju veći nadzor, dok starija djeca često dobiju više slobode, što može rezultirati povećanom izloženosti rizicima na internetu (Grmuša i sur., 2019). Ovaj trend može dovesti do situacija gdje su roditelji manje svjesni što njihova starija djeca doživljavaju online, što je posebno zabrinjavajuće s obzirom na dostupnost potencijalno opasnog sadržaja. Kako bi se djeci osiguralo pravilno shvaćanje medijske poruke, roditelji trebaju biti medijski pismeni i koristiti strategije koje pomažu djeci u razumijevanju onoga što gledaju.

Roditelji bi trebali postaviti jasne smjernice i pravila o korištenju društvenih mreža. To može uključivati ograničenja u vezi s vremenom provedenim online i pregledavanjem sadržaja koji se može dijeliti ili konzumirati. Istraživanja sugeriraju da postavljanje granica može pomoći u smanjenju rizika od ovisnosti o internetu i negativnih utjecaja na mentalno zdravlje. Iako je važno poštovati privatnost djece, roditelji trebaju biti svjesni koje platforme koriste i s kim komuniciraju. Različite aplikacije nude različite razine privatnosti i sigurnosti, a roditelji bi trebali biti informirani o tome. U nekim slučajevima, korištenje softvera za praćenje može biti korisno, ali važno je da se to radi uz pristanak i razumijevanje djeteta. Društvene mreže se stalno mijenjaju, pa je važno da roditelji redovito prate promjene i ažuriraju svoja znanja. Praćenje tehnoloških blogova, sigurnosnih stranica i vijesti o društvenim mrežama pomoći će im da ostanu u toku s novim funkcijama i rizicima koji dolaze s popularnim platformama.

Kunić i suradnici (2017) smatraju da roditelji samo demokratskim ili autoritativnim odgojem pridonose formiranju mladih osoba koje će imati produktivnu ulogu unutar zajednice i ukoliko primarni čimbenici socijalizacije, a najviše roditelji, počnu s ograničavanjem i usmjeravanjem gledanja na pozitivne i kvalitetne sadržaje još u ranoj dobi djeteta, negativan će se utjecaj medija smanjiti.

6. Zaključak

U današnje vrijeme mediji i društvene mreže imaju veliki utjecaj na odgoj djece i mladih. Djeca i mladi sve više vremena provode na društvenim mrežama. Iako im društvene mreže omogućuju brz pristup informacijama, kreativno izražavanje, zabavu i komunikaciju s vršnjacima, istovremeno se njihovim korištenjem suočavaju s problemima poput socijalne izoliranosti, smanjenja koncentracija, osjećaja nezadovoljstva, depresije, virtualnog nasilja i zlostavljanja te kriminalnih radnji poput krađe identiteta.

Iako su roditelji svjesni prekomjerne uporabe društvenih mreža te negativnog utjecaja i opasnosti koje one imaju na njihovu djecu, vlastitim objavama i manjkom nadzora djece dodatno im otkrivaju osobne podatke te ih dovode u potencijalnu opasnost. Uz velike tehnološke napretke, nemoguće je djeci i mladima u potpunosti ukinuti pristup medijima i društvenim mrežama. Zaštita djece zahtijeva razvoj medijske pismenosti i svijesti među djecom i roditeljima o rizicima korištenja društvenih mreža. Vrlo je bitno djecu učiti pravilnom korištenju tehnologije i društvenih mreža, negativnostima i opasnostima kojima se mogu izložiti prilikom uporabe te zaštititi od neželjenih posljedica.

Društvene mreže ne trebaju predstavljati samo i isključivo opasnost, već ih treba gledati kao sredstvo koje je, pravilnim, sigurnim i dobro usmjerenim korištenjem, moguće iskoristiti za vlastiti napredak. Također, potrebna su daljnja istraživanja o ulozi roditelja u zaštiti privatnosti i sigurnosti njihove djece na mreži.

LITERATURA

- Anderson, M., Jiang, J. (2018). Teens, social media & technology 2018. Pew Research Center, 31. Preuzeto s: <https://www.pewresearch.org/internet/2018/05/31/teens-social-media-technology-2018/> (13.10.2024.)
- Bjelobrk, V. (2020). Uloga medija u procesu socijalizacije djece i adolescenata. *Magistra Iadertina*. 15 (1), 41-56. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/363598>
- Bulu, S., Numanoglu, M., Keser, H. (2016). Examination of the attitudes of middle school students towards social media. *Cypriot Journal of Educational Sciences*. 11 (1), 43-48. Preuzeto 13.10.2024. s https://www.researchgate.net/publication/303694884_Examination_of_the_attitudes_of_middle_school_students_towards_social_media
- Carceller-Maicas, N. (2016). „Youth, health and social networks: Instagram as a research tool for health communication“, *Métode Science Studies Journal*, (6), 227-233.
- Carević, N., Mihalić, M., Sklepić, M. (2014). Ovisnost o Internetu među srednjoškolcima. *Socijalna politika i socijalni rad*. 2 (1), 64-81. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/181022>
- Cervi, L. (2021). „Tik Tok and generation Z.“, *Theatre, Dance and Performance Training*, 12 (2), 198–204.
- Ciboci, L., Čosić Pregrad, I., Kanižaj, I., Potočnik, D., Vinković, D. (2020). Nacionalno istraživanje o sigurnosti djece na internetu. Zagreb: Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu.
- Eurostat (2020). Being young in Europe today – digital world. Preuzeto s <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/39761>. (13.10.2024.)
- Galant, M. (2020). Utjecaj društvenih mreža na psihičko zdravlje. *Psychē : Časopis studenata psihologije*. 3 (1), 131-145. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/395949>
- Grmuša, T., Tomulić, A. M., Anđelić, V. (2019). Zaštita privatnosti djece i maloljetnika na društvenoj mreži Facebook: navike i iskustva roditelja. *Communication management review*, 4(01), 78-97.
- Hall, M. (2022). Facebook. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Facebook>
- Kanižaj, I. i Ciboci, L. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove – utjecaj učinci i posljedice nasilja u medijima na djecu i mlade. U: Ciboci, L., Kanižaj, I. i Labaš, D. (ur.), *Djeca medija - od marginalizacije do senzacije*. Zagreb: Matica hrvatska, str. 11-34.
- Kopčić, J. (2011). Razvoj društvenih mreža. Seminarski rad. Sveučilište u Zagrebu. Fakultet elektrotehnike i računarstva. Preuzeto 13.10.2024. s https://www.fer.unizg.hr/download/repository/Seminar_-_Jelena_Kopcic.pdf
- Krtalić, A. (2014). Pojava društvenih mreža kao novog globalnog komunikacijskog fenomena. Preuzeto 13.10.2024.

- Kunić, I., Vučković Matić, M., Sindik, J. (2016). Društvene mreže i zdravlje. *Hrvatski časopis za javno zdravstvo*. 12 (47), 110-114. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/431722>
- Kunić, I., Vučković Matić, M., Sindik, J. (2017). Korištenje društvenih mreža kod učenika osnovne škole. *Nursing Journal*, 22 (2), 152-158. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/274497>
- Kušić, S. (2010). Online društvene mreže i društveno umrežavanje kod učenika osnovne škole: Navike Facebook generacije. *Život i škola*. 56 (24), 103-125. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/94860>
- Labaš, D., Marinčić, P. (2018). Mediji kao sredstvo zabave u očima djece. *MediAnali: međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima*. 12 (15), 1-32. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/288270>
- Ružić, N. (2011). Zaštita djece na Internetu. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*. 9 (1), 155-170. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/107746>
- Schurigin O'Keeffe, G., Clarke-Pearson, K., Council on Communications and Media (2011) The Impact of Social Media on Children, Adolescents and Families. *Pediatrics*. 127 (4), 800-804. Preuzeto 13.10.2024. s <https://publications.aap.org/pediatrics/article/127/4/800/65133/The-Impact-of-Social-Media-on-Children-Adolescents?autologincheck=redirected>
- Sokač, A. (2014). Čimbenici koji utječu na rizično ponašanje djece i mladih. *Educatio Biologiae*. 1, 117-124. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/219244>
- Tanta, I., Mihovilović, M. i Sablić, Z. (2014). Uses and Gratification Theory – Why Adolescents Use Facebook? *Medijska istraživanja*. 20 (2), 85-111. Preuzeto 13.10.2024. s <https://hrcak.srce.hr/file/197512>
- Twitter. Encyclopedia Britannica. (13.10.2024.) <https://www.britannica.com/topic/Twitter>
- UNICEF (2022). <https://www.unicef.org/croatia/price/jesu-li-drustvene-mreze-lose-za-mentalno-zdravlje-adolescenata> (13.10.2024.)

SOCIAL NETWORKS IN EVERYDAY LIFE OF CHILDREN AND ADOLESCENTS

Abstract

With the development of technology, social networks have become an indispensable part of the daily life of people around the world, covering all age groups including children and adolescents. Nowadays, they are the key element of the modern social and business environment, as well as an important tool for communication. With technology playing a vital role in education and upbringing, information literacy, which includes computer literacy and design, has become a key skill in the modern world. Social networks have not only simplified and accelerated communication, but have also become an important tool for advertising, allowing companies and individuals to reach a wide audience in a simple and economical way. In addition, these platforms represent one of the favorite means of spending free time, offering users various forms of entertainment and relaxation.

The paper explains the development of social networks with special emphasis on their growing popularity among young people and explores the role of parents in supervising and educating children about their use. The factors that contribute to the popularity of social networks among young people are analyzed and the importance of parental supervision and education is emphasized in order to ensure safety and a positive experience for young users. The need for a balanced approach between freedom of use and protection of children online is also emphasized.

Along with numerous advantages, social networks also carry certain negative aspects. Lack of real contact with peers, loss of privacy and reduction of security are just some of the challenges associated with excessive use of these platforms. The aim of this paper is to show the positive and negative impacts of social networks on the everyday life of children and adolescents through an overview of previous research.

Keywords: children, adolescents, positive and negative influence, social networks, digital technology

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

371.13(082)
371.3(082)

КОНФЕРЕНЦИЈА "ИКТ у образовању" (11 ; 2024 ; Суботица)

Зборник радова [Електронски извор] / 11. конференција "ИКТ у образовању" [са темом] "Компетенције", 7-8. новембар 2024, Суботица ; [уредници Cintia Juhász Kovács, Zsolt Námesztovszki]. - Суботица : Учитељски факултет на мађарском наставном језику, 2024

Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/publ/2024/978-86-81960-33-2>. - Насл. са насловног екрана. - Опис заснован на стању на дан 21.1.2025. - Радови на више језика. - Лат. и ћир. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз сваки рад.

ISBN 978-86-81960-33-2

а) Учитељи - образовање - Зборници б) Настава - Методика - Зборници

COBISS.SR-ID 161483273